

Kehitysvammaisten hengellinen työ vanhan Vaasan läänin alueella vuosina 1969-2020

Kuva: Ensimmäinen joulu Eskoossa oli 24.12.1969.

Törnävän sairaalan vajaamielisosastoilta muutti v. 1969 uuteen Eskooseen 100 kehitysvammaista ihmistä. Antinkartanosta, Vaalijalasta ja kodeista muutti Eskooseen 200 ihmistä v. 1969. Eskoon paikkamäärä oli 310.

Törnävän sairaalassa oli tehty jo vuosikymmeniä kirkollista työtä, olihan kirkko keskellä Törnävän sairaala-aluetta. Kuitenkin kehitysvammaiset eivät olleet täysvaltaisia jäseniä, sillä he eivät päässeet ripille. Ensimmäinen kehitysvammaisten rippikoulu Törnävän sairaalassa oli v. 1963 sairaalapappi Taito Lumpeen pitämänä.

Törnävän sairaalan alueelle valmistui 1920-luvulla tylsämielisten lasten talo.

Tylsämielisten lasten ensimmäinen rakennus otettiin käyttöön 15.1.1929 ja toinen rakennus syksyllä 1931. Kuvassa näkyy molemmat rakennukset ja lapset ovat siinä talvella ulkoilemassa.

Kuva: Tylsämielisten lasten talo Törnävän sairaala-alueella 1929.

Tylsämielinen ja vajaamielinen -sanat ovat vanhaa suomen kieltä ja ne on vuosikymmenet sitten korvattu sanalla kehitysvammainen.

Hengelliseen työhön Törnävän sairaalaan ja keskussairaalaan tuli ensimmäinen päätoiminen sairaalapastori v. 1963, joka oli rovasti Taito Lumme. Hän piti jo v. 1963 rippikoulun sairaalan kehitysvammaisille. 1960-luvulle asti rippikouluja ei pidetty heille, sillä he eivät osanneet lukea. Rippikoulu ja kaikki koulunkäynti - jopa ihmisarvo - perustui siihen, että ihmisellä oli lukutaito. Kansakoulusta vapautettiin kehitysvammaiset heidät ”vapautettiin oppivelvollisuudesta ”jopa vielä 1980 luvulla vapautettiin vaikeimmin vammaiset oppivelvollisuudesta eli heillä ei ollut oikeutta oppimiseen. Oppioikeus kaikille tuli vasta 1990-luvulla niin yhteiskunnassa kuin myös kirkossa. Kirkko kaikille ja rippikoulu kaikille toteutui vasta 1990-luvulla. Kehitysvammaisten rippikoulun kävivät lähinnä lievästi kehitysvammaiset 1960-1980 luvuilla ja rippikouluihin tuli paljon jopa yli 50 vuotiaita. 1960-luvulla Törnävän sairaalassa ja Kauhajoen kristillisellä opistolla Paavo ja Terttu tammisen johdolla. 1970-luvulla kirkkohallituksen kehitysvammaistyöstä vastaava teologi Kerttu Inkala piti Lapuan hiippakunnan hiippakuntakartanossa rippikouluja ja Eskoossa Marja-Liisa Anttila.

Ensimmäinen konfirmaatiotilaisuus sairaalan kirkossa. Rippilapset ovat Vajaamielislaitoksen potilaita. Rovasti Taisto Lumme rippilasten ympäröimänä kirkon rappusilla.

Kuva: Kehitysvammaisten rippikoulun konfirmaatio Törnävän sairaalakirkossa v. 1963. Pappina oli sairaalapastori Taito Lumme.

Kuva: Eskoon rippikoulun konfirmaatio v. 1975. Eskoon rippikouluja 1970-luvulla piti sairaalateologi Marja-Liisa Anttila.

Kuva: Eskoon rippikouluryhmän konfirmaatio v. 1982. Rippikoulun piti sairaalateologi Marja-Liisa Anttila ja kehitysvammaistyön lehtori Leena Luokkamäki ja konfirmoiva pappi Mauri Pitkäranta.

Kuva: Eskoon rippikoulun v. 2004 konfirmaatiokuva.

Vuoteen 1982 saakka Eskoon hengellisen työn vastuu oli Etelä-Pohjanmaan sairaalasielunhoitotyöllä ja työn mahdollistivat Etelä-Pohjanmaan ev.lut. seurakunnat. Sairaalateologi Marja-Liisa Anttila piti rippikoulut kesällä ja tiistaisin osastohartaudet eri taloissa

Eskoossa 1969-1982. Eskoon ruokasalissa sairaalapapit Kyösti Lähteenmäki ja Tapio Ikola pitivät sunnuntain jumalanpalvelukset aina 1.9.1982 saakka, jolloin ensimmäinen päätoiminen kehitysvammaistyön sielunhoitaja lehtori Leena Luokkamäki aloitti Eskoon hengellisen työssä.

v. 1969 -1990 Eskoon potilaspaikkojen määrä oli 310 ja rippikouluja järjestettiin vuosittain. Uudessa kehitysvammaistyön sielunhoitajan työssä alusta alkaen laitoksen hengellisen työn lisäksi oli suuri avohuolto. Laitoksessa asui 310 ja avohuollossa 1700 kehitysvammaista 1980-luvulla.

Laitoksesta avohuoltoon

Keski-Suomessa oli jo päätoiminen kehitysvammaistyön lehtorin virka jo 1970-luvulla, se oli Kirkon sisälähetykseuran ylläpitämä ja virkaa hoiti lehtori Martta Öss. Lapuan hiippakuntavaltuustolle 1970-luvulla tuli aloite perustaa päätoiminen kehitysvammaistyön kehitysvammaistyön lehtorin tai pastorin virka myös hiippakunnan läntiselle puolelle. Suomi oli jaettu erityishuoltopiireihin ja Eskoon alue oli Etelä- ja Keski-Pohjanmaan erityishuoltopiiri alue koko vanhan Vaasan läänin alue.

Lapuan hiippakunnan piispa Yrjö Sariolan kutsusta koko erityishuoltopiirin alueen seurakuntien edustajat kokoontuivat Eskooseen tiistaina 1.9.1981 viran perustamiskokoukseen. Sitä ennen Lapuan hiippakunnan diakoniatoimikunta piti neuvotteluja Eskoon johdon kanssa. Sairaalasielunhoidon johtokunta kokouksessaan 10.6.1981 kannatti kehitysvammaistyön lehtorin viran perustamista ja näin Eskoon keskuslaitos jäisi pois Etelä-Pohjanmaan sairaalasielunhoidon toimintapiiristä, allekirjoituksen johtokunnan pj. Jussi salo ja sihteeri Kyösti Lähteenmäki ja pöytäkirjantarkistajat Tapani Sipilä ja Vuokko Rautero.

Kaikkien 47 seurakunnan edustajat seitsemästä rovastikunnasta olivat läsnä 1.9.1981 kokouksessa Eskoon ruokasalissa. Eskoon liittohallituksen lausunto: ”Kuntainliiton liittohallitus pitää mainitun viran perustamista kaikin puolin toivottavana, koska kehitysvammaisten laajeneva avohuolto toteutuu ja toiminta hajautuu eri paikkakunnille”. Näin kirjoitettiin 21.4.1981 ja alla Eskoon Liittohallituksen puheenjohtajan Arne Rokalan ja kuntayhtymän johtajan Olavi Leistevuon allekirjoitukset. Ensimmäisen hengellisen työn johtokunnan kokous oli 30.3.1982 Lapuan hiippakunnan tuomiokapitulissa piispa Yrjö Sariolan kutsusta. Ensimmäisessä johtokunnassa puheenjohtaja oli lääninrovasti Veli Suoranta Korttesjärveltä ja varapuheenjohtaja Lääninrovasti Eerikki Lyly Vetelistä. Johtokunta 30.3.1982 valmisteli virka-asiaa ja virka tuli auki keväällä 1982 ja 1.9.1982 Leena Luokkamäki aloitti ensimmäisessä päätoimisessa kehitysvammaistyön lehtorin /pastorin virassa. Kehitysvammaistyön sielunhoitajan virkapaikkana oli Eskoo Seinäjoella mutta työalueena koko Etelä- ja Keski-Pohjanmaan erityishuoltopiiri eli koko vanha Vaasan lääni. Ensimmäisen vuoden aikana oli kehitysvammaisten rippikoulut Kokkolassa, Ähtärissä ja Vaasassa. Johtokunnan puheenjohtajat 1981-2019 Veli Suoranta (Korttesjärvi), Eero Palola (Veteli), Väinö Reinilä (Jurva), Eino Perälä (Vaasa), Krister Koskela (Vaasa), Aila Viiperi (Kokkola), Soile Autio (Ähtäri) 2016-2019, (2020-2022)

Johtokunta perusti v. 1991 toisen kehitysvammaistyön pastorin viran ja sitä hoiti 1991-2017 Pekka Keltto ja hänen jälkeensä 1.11.2016 Tuire Wuorijärvi. Sijaisina enemmän kuin 3 kk ovat olleet Leena Silvonen-Jokinen 1988-89, Miia Juusola-Vänskä 1994-1996, Maria Siekkinen 2011, Katja Nieminen 2012 ja Riikka Sydänmaa 2014. Lisäksi on ollut työssä lyhyitä jaksoja teologiharjoittelijoita ja kesäteologi.

Leena Luokkamäki jää eläkkeelle 1.6.2020 ja seuraaja on pastori Marja-Liisa Latvatalo.

Rippikoulu kaikille on tärkeä osa KIRKKO KAIKILLE -ohjelmaa. On hyvin tärkeä tehtävä kääntää kaanaankieli sille kielelle, mitä ihminen osaa. On kyse viestinnästä. On arvokas tehtävä kulkea vammaerheiden rinnalla heidän ilossa ja surussa. Monta ilojuhlaa ja surujuhlaa mahtuu työn vuosiin. Eskoon pääsiäispolulla kävi vuosittain yli 1000 vierasta vuodesta 1996 alkaen. Nyt pääsiäispolku on tauolla.

Kuva: Eskoon pääsiäispolkua vietetty yli 20 vuotta Eskoon salissa ja tiloissa. Tässä kuvassa v. 2005 näyttelijäkaarti.

Kehitysvammaistyön papit tukevat paikallisseurakuntien kehitysvammaistyötä. Työ on kielenkääntämistä: miten sanoa asia niin, että toinen ihminen sen ymmärtää. On etsittävä monenlaisia keinoja viestiä silloin kun sanoja on vaikea hahmottaa. Monikanavainen viestintä, on avain siihen, miten sanoma menee perille, kaikki aistit käyttöön ja musiikin osuus on suuri. Musiikki stimuloi suoraan keskushermostoa. Gregoriaanisen musiikin vaikutusta on todistettu aina 1990-luvulta alkaen. Eskoossa on säännöllisesti kokoontunut gregoriaanisen laulun, rukouslaulun SÄL-ryhmä 1996 lähtien. Pääsiäispolku yli 20 vuoden aikana on esimerkki monikanavaisesta viestinnästä.

Työhön kuuluvia lauseita:

*Taivutetaan rautalangasta - mietitään miten vaikeaselkoinen kieli muutetaan SELKOKIELEKSI

*Pyhä yksinkertaisuus kunniaan

*PIDÄ MINUT ENNEN MUUTA IHMISENÄ

KIRKKO KAIKILLE

RIPPIKOULU KAIKILLE

*JOKAISELLE KUULUU KASTEOPETUS JA OSALLISUUS KIRKON AARTEISTA

Kehitysvammaistyön papit kulkevat kappaleen matkan kehitysvammaisen ja hänen lähi-ihmisten rinnalla.

Luokkamäki ja Pekka Keltto.

Kuvassa viranhaltijat v. 1991-2016 pastorit Leena

Kuvassa työmuodon logo ja sen sanoma:
Tulppaani ristin sisällä kertoo toivosta elämän pimeimpinäkin hetkinä

VIRANHALTIJAT V. 2017- 2020

pastorit Leena Luokkamäki, Marja-Liisa Latvatalo, Tuire Wuorijärvi ja Riina Antila

VIRANHALTIJAT 2020-

Marja-Liisa Latvatalo ja Tuire Wuorijärvi

papit@eskoo.fi

www.eskoo.fi/palvelut/hengellinen työ/pappien yhteystiedot